

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Az Érsekujvárvideki és Nagyszombati róm. kath. néptanító-egyesületek közlönye.

Megjelenik a szünidőt kivéve havonként kétszer egy íven. Előfizetési ár egy évre 2 frt, fél évre 1 frt. Egyes szám ára 10 kr.

Szerkesztik és kiadják:
Dr. KOMLÓSSY FERENC és ZELLIGER JÓZSEF.

Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népnevelő“ kiadóhivatalához Nagyszombat-ba küldendők.

A nmlt. és ft. magyar püspöki kar és a kath. néptanítók

közt kapocs f. é. és hó 20-án hazánk fővárosában, Budapesten, még szorosabban s elválaszthatatlanul lett összefűzve, annyira, hogy azt széttagítani nem lesz képes senki soha, de maga a halál sem.

A nmlt. magyar püspöki kar u. i. a fenti napon az ország szívében konferenciázván, a kath. néptanítók országos segélyalapjának alapkövét tette le, melyre a kath. néptanító özvegyek és árvák minden időben támaszkodhatnak. A nmlt. magyar püspöki kar a kath. néptanítók orsz. segélyalapjára 20 ezer frttal járult. Addig is, míg ezen páratlan áldozatkészségüket özvegyeink s árváink nevében küldöttsegileg nekik megköszönnénk, imádkozzunk az egek Urához, hogy őket az Uristen áldásaival tetézze s a szenvedő emberiség és hazánk javára az emberek legvégső koráig éltesse!

Hozzátok, kedves Kartársak, van néhány szavunk. Éheztek! „Boldogok az éhezők, mert ők kielégítettnek.“ Sirtatok! „Boldogok a sírók, mert ők megvigasztaltatnak.“ — Beteljesedett!

Huszezer frt sok pénz, egy emberöltőn egyikünk sem rendelkezett ily összeggel; de ha nem fogjuk gyarapítani, elfogy ám még ennél nagyobb összeg is. A huszezeret gyarapítanunk kell, kiki annyival, amennyivel képes, hogy jótékony hatását minél többen érezzék. Gyarapíthatjuk ez alapot különféleképen. A szeretetalálékony. Itt ünneplik a menyekzót, amott keresztelőt; imitt barátságos összejövetelt tartanak, ott kedélyesen mulatoznak, — kérдем: nem lehetne ily alkalmakkor a kath. segélyalap javára néhány garast áldozni? A „Népnevelő“ szerkesztősége készségen felajánlja hasábjait az célra beküldött összegek nyugtatványozása s átszolgáltatására. A „Népnevelő“ a maga részéről is megfog tenni minden lehetőt a tőke gyarapítására!

Főpásztoraink sok könnyet száritanak a nagylelkűen adományozott összeggel; de nekünk sem lesz szabad kezeinket ölbe rakni. A kiélni akar, annak mozognia is kell. Mozogjunk mi is. Egy látogatás, egy összejövetel ne muljék anélkül, hogy a segélylapról megfeledezzünk. Ha így teszünk, ha a 14 ezer kath. tanító évenként csak 14 ezer frtot fog adományozni, néhány év múlva 100 ezerekkel rendelkeznek majd árváink és özvegyeink. Pedig első sorban ezekről gondoskodni atyai kötelességünk, mert az árva árva, ha arany is a kapufája. Mely szülő az, ki övéiről örömet ne gondoskodna, azokért nem volna kész akármily áldozatot is hozni? Ilyen szülő nincs közöttünk!

Fel tehát Kartársak! Ne várjuk mindig a sült galambot, hanem süssük meg egyszer azt mi magunk is. Ugy legyen!

A „Népnevelő“ szerkesztői.

„Az Ur félelme a bölcsesség kezdete“.

(Vége. Lásd a „Népnevelő“ I. sz.)

Kicsoda szórta el a vizzálykodások magvát a nemzet felekezetei közé? . . . Van idő az egyenetlenkedést kiegyenlíteni. Azért fel, kik a békét és egyetértést óhajtjátok, mondjátok meg azoknak, kiknek füleik még nyitvák, ne hajhászszák az anyagiasságot, ne aprítsák és ne gyöngítsék az erőket, hanem akik egy akolba tartoznak, hallgassanak a pásztor szavaira. Ti honatyák, mondjátok ki: Felekezetek! állítsatok magatoknak iskolákat, kiki a maga formájára, és ha szükségben szenvedtek, adunk majd mi; — és látni fogjátok, miként áldanak benneteket a nemzet felekezetei. Elégedtek lesznek a felekezetek, elégedett a nemzet és virágozni fog a haza. De ne öljétek meg a magyar nemzetben a hitet, melyhez oly szívósan ragaszkodik. „Különösen fontos dolog, hogy a nép el ne veszítse vallásosságát,“ Vilmos 1878. és „a ki a népet vallásától megfosztani igyekszik, az vagy esztelen, vagy gonosztevő, vagy mindkettő egyszerre“ mondta Washington. Mit is mondott Ő Felsége, a magyarok apostoli királya Szegeden Haynald Ő Eminentiájának?

Báró Kaas Ivor a főváros közgyűlésén a minap hangsúlyozta a vallásos oktatás hiányosságát és eme hiányok orvoslását sürgette.

De hát kik vannak hivatva a mulasztottak pótlására s helyreütésére? Senki más, mint a nép tanítói és a nép atyái.

Az előbbiekre alkalmazhatók Nagy Frigyes eme szavai: „Vagy teremts religiót, vagy menj pokolba!“ Az utóbbiaknak meg Horác sugja: „Azért uralkodol a földön, mert mindeddig az isteneknek hódoltál.“

Reformálni kell a vallás oktatást; de úgy ám, hogy visszahelyeztessék ama régi alapjára, melyet az egyház kijelölt számára. Mert a vallás az ember legfőbb kincse, ez fentartja őt az élet küzdelmei és viszontagságai közepette, ez nyújt vigaszt a szenvedésekben, ebből merítünk ösztönt az erények gyakorlatára, ez ad kitartást kötelességeink teljesítésére. A vallás a siva-

tag oázáshoz, az ocean kikötőjéhez hasonló. Vallás nélkül az ember egy nagy zérus, vallás nélkül az ember ragadozó állat. Ezekre vonatkozólag mondta I. Napoleon, hogy „Religió nélkül az emberek megfojtánák egymást a legszebb asszonyért.“

A vallásos nevelést s tanítást virágzásnak indíthatjuk, ha fedhetetlen életű, vallás-erkölcsös egyházi és világi tanítókra bizzuk a gyermeknevelést és tanítást, de nem ám a liberalis köpönyegbe takart nyegle legénykékre. Micsoda vallás-erkölcsös nevelésben részesíthetik ilyen tanítók a ker. kath. gyermekeket? Ezek a legjobb akarat mellett sem tehetnek eleget legszentebb s legmagasztosabb kötelességüknek, mely abban áll, hogy vallásosakká tegyék és isteni félelemben neveljék az anyaszentegyház és a haza jövő reményeit — polgárait, mivel a gyermeknevelésben nem alkalmazhatják főfaktor gyanánt a vallást.

A néptanítónak okvetetlenül vallástanítónak is kell lennie.

Kartársak! Ha „az Ur félelme a bölcsesség kezdete“ szerint jártok munkálkodástokban, még poraitokat is áldani fogja a jövő nemzedék; különben elátkoz benneteket éltetekben! Értítek?

Mai túlliberális néptanítóinkról nem állítható egyéb, mint floruerunt sine fructu, defloruerunt sine luctu.

A vallást kell tanításunk középpontjává tenni, és semmi mást, különben a panaszok egyre fognak szaporodni.

Részrehajlatlanul természetes eredetiségében végül még a következőket:

Azt mondogatják a liberálisok, hogy a világtörténelem már réges-régen mondta ki, hogy a népiskola különös fontossága az államra nézve, és nem tudják belátni, hogy ezen nézet nem birt eddig általánosságra vergődni. Mi pedig úgy tudjuk, hogy legjelesebb egyházi férfaink már századok előtt ugyanezt hirdették. „A legfőbb eszköz — ugymond Demia a XVI. sz. — valamely városnak, országnak, államnak fényét s virágzását emelni, a keresztény iskoláknak alapítása. Ilyen iskoláknak alapítása olyan

nagy jelentőségű s olyan haszonnal jár, hogy nincsen tárgy, mely nagyobb fokú gondozást s éberséget a város atyáitól érdemel; mivel ettől függ a béke és a nyilvános rend.“

Ezen igazságos nyilatkozat kétségbeesésig hozhatja az embert, midőn jelenleg a sok iskola dacára halljuk a panaszokat, hogy a fiatalság vadul és az államot fenyegeti a nihilizmus és a socialismus. De erre is találunk cadentiát.

Sz. Vincének egyik barátja ezeket írja: „Manap különféle gyermekek járnak az iskolában; de ezeket nem lengi át a kereszténység természetfölötti szelleme; azért ne csodálkozzunk, hogy később kevesen élnek keresztényiesen.“ Ez szóról-szóra ráillik napjainkra.

Csalódás, midőn azt hisszük, hogy az iskolákat azáltal emeljük, ha azokat az államnak egyoldalú felügyelete és befolyása alá engedjük helyezni, és az egyház befolyását lehetőleg megszorítjuk.

A leghelyesebb arány a következő: Az egyház megtartja örökölt jogait az iskolák vezetésében s igazgatásában, melyekben a gyermekeket azalatt, midőn őket a polgári tudományokban s ügyességekben tanítjuk, egyszersmind jó keresztényekké fölneveljük s kiképezzük; az állam adja meg az anyagi eszközöket hozzá és védje az egyházat feladata sikeres megoldásában. Ez volna a legjobb s legpraktikusabb módja, miként járjon el ezen két főtenyező az iskolák körül. Adja Isten, hogy így legyen és pedig minél előbb.

„Nem félünk mi, t. képviselő ur! a papságtól, és nem fél tőle a kormány se; de van valami más, amitől igenis félünk, és ez a vallásos érzületnek elpusztulása; mert örökké igaz marad az, hogy míg ember ember lesz, míg gyarló emberekből alakulnak a társadalmak, államok, addig az emberiség legnagyobb részének (!) mindig szüksége lesz a vallásos érzületre, ha csak visszamenni nem akarunk a barbárságba, vagy a rabszolgaságba.“ Somsich Pál Irányi Dánielnek 1883.

Zelliger József.

A földleírás constructív módszere.

(Vége.)

IV-dik fok (a népiskola IV-dik osztálya). A szülőföldnek tökéletes megismeretése után, a mérvet kell felvenni alapos tárggyul. Ki kell fejteni gyakorlati szempontból ennek célját, rendeltetését, meg kell mutatni hogyan lehet a földgömb segítségével a különböző tér és idő mértékeket meghatározni. A globus és a meridiánus egyszerű forgatása által lehet a különböző földleirési helyeknek az idő különbségét meghatározni, pl. ha Budapesten déli 12 óra van, akkor Konstantinápolyban ugyanakkor hány óra van. A glóbuson megismerendő bolygónk alakja, általános területi viszonyai, a földgömböt át lehet menni a síma lapon rajzolt két féltekére, csak ilyen módon látja be a gyermek, hogy a két kör alatt két félgömböt kell érteni, hogy a két félgömbön miért nem egyenlőek az egyenlítő körök, hol veszi magát a négy sark, miután a földnek csak két sarka van, hogyan kapcsolódik az egyenlítő nyugati végpontja a keleti pontjához stb.

Áttérve a térképre, onnét kell növényeinket megtanítani a távolságot leolvasni, ebben nemesak hogy örömet lel, hanem megszokásból fogja keresni, mily távolban fekszik szülőföldjétől a szomszéd helység, a közeli város stb., ezen alkalommal tanulja meg még azt is, miként lehet jó térkép segítségével a közeli és távoli vidékek hosszúsági kiterjedését meghatározni. Itt már a földleírás anyagból a tanítás többet ölelhet föl, szükséges, hogy ne csak a földleirési alapfogalmak egyszerű definíciójánál maradjunk, hanem oda törekedjünk, hogy tudja ő ezeket egyszersmind le is rajzolni.

Ki kell fejteni, hogy a lapály maga a papiros, melyen a térkép rajzoltatott és éppen azért a térképen a lapályt nem szokás rajzolni. A mi a hegységeket illeti, azok vonallal rajzolandók, ahol meredeken ereszkedik, vagy a magas hegységek vonulnak, vastag vonallal rajzolandók, a

hol lankásan ereszkednek, vékonyabb vonal által feltüntetendők, a hegyek és csúcsok pedig csillaggal, a hágók és szorosok két kis párhuzamos vonal által megjelölendők. A hegyrendszer kapcsán tisztába kell hozni a vízrendszert, ki kell fejteni, hogy a vizek a lejtők legmélyebb részeit keresik fel, azok felé mozognak, kitejtendő a vizek iránya, a patakok, folyók és tavak meghatározása, ezek folytán ki van derítve azon összefüggés, mely a függélyes tagozódás és a vizek közt fennáll. Magától értetődik, hogy a víz megjelölésére szintén a vonalrendszer használandó.

Ezzel jön az V-ik fok (a népiskola V-dik osztálya). A helység és környék alapos megismertetése után jön a haza és annak hegy-, víz- és helyrajzi szempontokból való megismerése.

Először fölveendő a vízrajz. Először a térkép után, később a fejből lerajzolandó a forrás, patak, folyó, folyam, tó, tenger, tengerszem, mocsár, ingovány, láp és posvány. A vízkörnyék, folyamrendszer és folyamterület ismerésénél figyelmeztetni kell tanítványainkat a vizek, különösen a folyók hasznára, befolyása és szereplése az emberiség haladásában, telepítés, kereskedelem és közlekedés tekintetében, közeli és távoli vidékek kipuhatólása s megismerése történetében. Ilyen alkalommal s ebben a fokban lehet tanítványainkban a földleírás iránti hajlamot és kedvet fölébreszteni. Mily sok érdekes dolgot mondhat el a tanító a Duna és Tisza tárgyalásánál. Mert nemcsak azt kell tudni növendékeinknek, hogy a Tisza Tokajig nyugati, onnan pedig Tittelig déli irányban foly, hanem hasonlítsuk össze a Tisza medrét a Kárpátok déli oldalainak, nemkülömben a Magyar Alföld keleti szélének hajlásával, értessük meg tanítványainkkal hogy a Tisza folyását hazánk hegységei és felületi viszonyai előre meghatározzák, ki kell fejteni a Tiszának assu folyását és hogy ennek az alföldi róna az oka. Ebből az okból kilehet magyarázni a Tiszának gyakori kiöntéseit, miért nem képződtek a szigetek úgy mint a Dunán, halban való egykori bőségét, és hogy mi-

ért szűnt meg az az egykori halbőség, a nagyon is gyakran előforduló kanyarodásait. A városok tárgyalásánál szintén ilyen módon kell eljárni, figyelmeztetni kell tanítványainkat arra a jelenségre, hogy a városok majdnem valamennyien e vizek nyugati oldalára kerültek.

Kifejtendő Budapest fontossága, mely kedvező földleírasi fekvésének köszönheti ezt, hatalmas folyó, kitünő bortermő hegyek alján is gabona termő síkság szélén, találkozási helye éjszaki, déli, keleti és nyugati vasutaknak, és ennek folytán kereskedelmi középpont, gazdag kőbányák, erdőségek és meleg források, ezek a földleírasi tényezők mint befolyással voltak arra nézve, hogy Budapest igazi nagyváros nemcsak nagyságára, hanem gazdagságára nézve is az legyen. Továbbá Pozsony, Komárom, Vác, Pécs, Mohács fontos fekvésére, Szolnok, Szentés és Szeged helyzetére stb. A vízrajz alapos ismerete után következik a hegyrajz ismertetése és alkalmaztatása.

Kifejtendő a hegyek és hegységek fontossága a természetháztartásában, micsoda fontossággal bírnak nemcsak a szél irányára, hanem a csapadék lefolyására is. A kirándulás alkalmával szerzett tapasztalatokat alkalmazásba vesszük és kibővitjük domb, halom, hegy, magaslat, heglánc, hegycsoport, hegytömeg, kúp, csúcs, gerinc, jeges, felföld, feltérség, völgy, nyereg, örvény, horpadás, tűzhányó, kráter stb. Itt ki kell terjeszkedni a tűzhányó hegyekre is, és azoknak viszonya a szárazföldi földrengésekkel, ezeknek az abszolút és relatív magasságuk megismertetendő.

A víz- és hegyrajz alapos ismerete után jön a topographiai rész. Nem száraz statisztikai adatok gyűjtése legyen ez, nem szabad kiterjeszkedni arra, hány lakósa, mennyi temploma van valami városnak stb. itt csak mind a geográfiai tényezőkből ki-magyarázandó a város fekvése és fontossága. Itt van alkalom megemlíteni Munkács, Buda, Pétervárad, Temesvár, Szigetvár, Drégely, Pozsony, Nándorfehérvár és ezek

kapsán számos magyar vár egykori történelmi fontosságát.

Ezeknek elvégzése után nagyobb figyelem fordítandó a fali térképre, nemcsak megmagyarázni, hanem meg is mutatni annak készítés módját, ki kell fejteni a térkép hálózatát és annak rendeltetését, a különböző hálózatból az épp és négyszög hálózat megismertetését.

Figyelmeztetni kell tanítványainkat a térképen látható hernyóalakú vonalakra, melyekkel a hegységeket szokás megjelölni. Ha pedig vonalrendszer szerint készült a térkép, nemcsak hogy meg kell említeni, — hanem le is kell rajzolni hosszú vonal által lankás, rövid vonallal pedig a meredek oldallejtőt, sötét színnel a magas, világossal pedig az alacsony hegyek feltüntetendők.

Az utolsó a VI-dik fok, (a népiskola IV-ik osztálya) a haza határain túllépve a szomszéd országok, később az egész világ-rész és a matematikai földleírás alapfogalmai ismertendők meg. A hegy és vízrajz alaposabb ismeretét lehet felhasználni, a tanulók minden nagyobb nehézség nélkül megérthetik a különböző hegyrajzi rendszereket, ha a tanító ezeket kellően illusztrálva áttekinthető egészbe foglalja; egyes kupokon gyakorolhatja be a különböző módokat. Ezt megteendő, kilehet terjeszkedni az összehasonlításokra pl. a Duna világhelyzete, a földközi tenger felszigeteinek helyzete, ezek fontossága különös tekintettel az ókori római és görög műveltségre. Anglia fekvése folyóinak azon különös sajátysága, hogy torkolataik nagyon szélesek, és ennek folytán a tenger vize dagálykor kilométernyi távolságban tódul az ország belsőjébe, és ebből az következik, hogy az angoloknál a hajózásnak nagy mértékben ki kellett fejlődni, és azért a nép utalva van a hajózásra és a tengeri kereskedelemre.

A mathematicai földleírásból a föld gömbölyű volta, a kör fogalma és felosztása fokokra, egy fok hossza, egyenközű és délkörök kiszámítása, egyes helyek hosszúsági és szélességi fekvés szerint való összehasonlítása. A phisikai földleírásból az éghajlat, melegségi viszonyok, tengeri öböl

légáramlatok, a különböző szelek és azok eredete, a világossági viszonyok, a nap és évszakok, növényzet és állatország geographiája legrövidebb vonásokban. Ezek kapsán felöllelhető a tulajdonképeni térképrajzolás. A népiskola VI-ik osztályában a tanulók már előrehaladtak a számtanban és így egész bátran kiterjeszkehetünk a térkép közelebbi ismertetésére. Jól ismerve a mérföld és kilométert s ezek közt való viszonyt, könnyen foghatja fel a térképen való nagysági viszonyokat, :1.000, 1:10.000, 1:100.000, 1:1000.000, vagyis a természeti kiterjedés szerint 1 klmeternek a térképen 1 deci, 1 centi és 1 milimeter által lesz kifejezendő.

Ezen mód segítségével által könnyen befogja látni, hogy a térképről leolvasott távolság természetes távolsággá alakítható át, és viszont a természeti távolság átalakítható térképi távolságnak, ezt könnyen el lehet érni, ha mi azt a kisebbítési viszony-számmal megsokszorozzuk. Így például a térképről leolvassa, hogy a magas Tátra hegylánc 175 cmtér hosszúsággal van jelölve, akkor tudva azt, hogy a térkép viszonya 1:100.000, vagyis a térkép ezen mérték szerint készült, hogy a hegylánc természetes hossza 175 kilométer, mert $175 \times 100.000 = 175.000.000$ centimeter vagyis 175 klmeter.

Ez volna a tananyag a constructiv módszer szerint a népiskola I—VI. osztályaiban.

Bpest, 1884. febr. 2.

Nagyszombati.

A „Léva és vidéke“ róm. kath. tanító-egyesületnek

Azon alkalomból, hogy a m. t. egyesület alulirottakat tiszteletbeli tagjai közé megválasztani kegyeskelett, a meg nem érdemlett, de lekötelező figyelemért a leg-összintébb kartársi köszönetünket fejezzük ki a nyilvánosság előtt. Alulirottak a felől tisztában vagyunk az iránt, miszerint nem személyes erények, nem érdemek vagy érdemek azok, melyek ezen kitüntetésre bennünket méltattak; hanem inkább azon bár

szűk körű és igen szerény működésünk alapján, melyet a kath. népnevelés terén kifejteni iparkodtunk s iparkodunk jelenleg is érdemeseknek találtattunk tiszteletbeli tagokul az Önök igen tekintélyes egyesülete által megválasztatni.

Váratlanul jött eme kitüntetés s azért az által — megvalljuk — kellemesen is lepettünk meg, bár csak képesek lehetnénk azt érdemileg meg is hálálhatni! Fokozódott tettvágygyal s ifju erővel lépünk mint eddig, ugy ezentul is kijelölt munkánk körébe, és nem fogunk szemeink elöl téveszteni soha kath. egyesületeink célját, annál kevésbbé a „Léva és vidéke“ egyesületeét, melynek céljai előmozdítására szellemi erőinket készségesen s mindenkorra felajánljuk, s ha szerénységüket nem sértjük meg, az egyesületnek „Népnevelő“ lapunknak egy tiszteletpéldányát teljes örömmel rendelkezésükre bocsátjuk mindaddig, míg lapunk fenálland. Isten áldása lebegjen kath. egyesületeink fölött!

Fogadják még egyszer kartársi legmélyebb köszönetünket és baráti kézszerítá-sunkat.

Nagyszombat, 1884. é. febr. 15.

Dr. Komlóssy Ferenc, Zelliger József,
a „Léva és vidéke“ r. k. tanítóegyesület tiszt. tagjai.

Boltizár Ágoston,

szül. 1831. aug. 10. † 1884. febr. 14.

Már jó ideje, hogy nem volt szomorú kötelességünk ezen helyen ismerős tanfériaink elhunytáról megemlékezni; amint gajariak voltak tavál év elején a halálozások, ugy éltetett bennünket a jóságos Isten eddig ezen évben éstartott meg egymásunkat együtt; azonban annál mélyebb fájdalommal hatott meg bennünket Boltizár Ágoston, gajari tanfelügyelő esperes elköltözése az életből, kit a végzéseiben megfoghatatlan isteni gondviselés oly váratlanul emelt el tőlünk a boldog örökkévalóságba; a boldogultélte szép korában 52. évében f. hó 14-én hagyott minket vissza, papi szent s olykor oly végzetteljes hiva-

talában áldozta fel magát; mindnyájunk szerettük őt mint pap fenkölt, mint ember józan tiszta gondolkozásu és ritka jóságú és nyájasságú, mint tanfériu erélyes s ügyes, mint hazafi őszinte s tetterős volt a boldogult.

Egyházi tanfelügyelő-esperesi tisztének rövid idejében is sokat tett volt ő, ottani tanítótársaink szerették s nagy bizalommal és tisztelettel tekintettek föl hozzá. A világi iskolai és közigazgatási hatóságok, melyekkel sokat érintkezett, nagyrabecsülték őt, s ki volt a kir. tanfelügyelőség vigasztalhatatlan buzgó támogatója és böles közbenjárója elköltöztén, a honnan soha többé vissza nem tér! Sokan siratják, nem fogjuk őt elfelejthetni soha, legyen áldás és békesség az emlékezetével. Iparkodjunk példáját követni!

Közigazgatási bizottság 1884. febr. 14-én tartott ülése.

Előadó Róth József tanfelügyelő.

Tárgy: A tanfelügyelő előadja a nagymélt. Vallás- és Közoktatás Ministeriumnak m. évi december 10-kén 42,001 sz. a. kelt s a tanköteles gyermekek összeírására vonatkozó rendeletét.

H. Ezen rendelet alapján a községi elüljáróknak szigoruan meghagyatik, hogy a tankötelesek összeírását a jövőben nem ugy mint eddig Julius és Augustus havában, hanem már a tavaszi hónapokban a szerint ugyanis, amint az összeírásra az illető községek viszonyai legalkalmatossabbaknak mutatkoznak, mindenesetre azonban aként teljesítsék, hogy az legkésőbb Junius végeig befejeztessék és a közigazgatási bizottsághoz Julius 1-éig beterjesztessék.

Meg egyeztetvén egyuttal, hogy az összeírásnak az anyakönyvek alapján és házról-házra járás mellett az erre vonatkozólag fennálló utasítás értelmében kell jövőre is, és pedig oly hozzáadás mellett megtörténni, hogy a jövő 1884/5-ik tanévre tanköteles gyermekeként azok irandók össze, kik az 1869-ik év Szeptember 1-je és az 1878-ik év Augustus 31-ike közti időszakban születtek.

Az aként teljesítendő összeírási munkálatra különösen pedig az anyakönyvi kivonatoknak megszerzésére vagy a tankötelesek korának az anyakönyvi adatokkal leendő összehasonlítására mint az különösen a róm. kath. püspöki kar által kiadott rendszabályokban meghagyva van — elég idő kerülvén, az összeírás a lehető pontossággal lesz teljesítendő. K. m. f. Schott József, alispán h. elnök. Róth József, tanfelügyelő előadó.

Pályázat.

1. Az iglónagyhnileci róm. kath. népiskolánál üresedésbe jött tanítói kántor- és orgonista-állomás, melylyel az Igló városi pénztárból havi részletekben felveendő 300 ft. o. é. évi fizetés, természetbeni lakás, a tanítói lak szükségletére az erdőben ingyenes fa és jelenleg évi 10 frtban megállapított fabeszerzési általány, az iskola helyiség számára pedig 20 köbméter fa és 20 ft. fuvarbér, az ismétlő iskola tanításért évi 16 ftnyi díj, 3 ft. 15 kr. írószerekre, 4 ft. évi iskola tisztítási általány, egy kert, burgonyaföld és rét hasznélvezete, — kántorilletéki s párberi jövedelem, és halotti szemleért évi 20 ftnyi díj összekötve van — pályázat útján betöltendő. —

Pályázók tanítói okleveleikkel, eddigi alkalmaztatásuk és erkölcsi magaviseletük felőli bizonyítványaikkal közzé kell tenni, s a pályázatban legkésőbb folyó 1884. évi Márczius hó 11-ig bezárólag a városi tanácsnál benyújtandó folyamodványokban kimutatni kötelesek:

- a.) életkorukat és családi viszonyaikat;
- b.) nyelvbenei jártasságukat úgy szóban mint írásban;
- c.) ének — és orgonálásbani képzettségüket és jártasságukat. —

A választás a r. kath. iskolaszék ajánlata s kijelölése nyomán a városi képviselő testület által fog megjelölni. —

A már jelenleg véglegesen, alkalmazott pályázók a megjelölt választás útján véglegesen, — ideiglenesen alkalmazott pályázók pedig csak egy próbaévre megválasztatnak, melynek eltelté után, ha úgy erkölcsi mint nevelési tekintetben a bennük helyezett bizalomnak megfeleltek, véglegesen megválaszthatók, illetőleg tanítói tisztjokban megerősíthetők. —

Végül megjegyeztetik, hogy az iskolaszék a pályázókkal f. é. Márczius hó 13-án reggeli 9 órától kezdve próbaleckét megtartani kíván, mely oknál fogva kívánatos, hogy az nap a pályázók Iglóra személyesen megjelenjenek. —

Igló város tanácsának 1884. évi Február hó 8-án tartott üléséből. — Polgármester helyett Bukovinszky tanácsnok, — Schivetz aljegyző.

Vegyes.

— A pozsonymegyei közművelődési egyesület körében, mint halljuk, viszhangra talált a lapunk utolsó előtti számában folhozott eszme, hogy t. i. a magyar iskolaegylet intentiót is tegye magáévá; ugyan a közművelődési egyesület átiratot is intézett a kir. tanfelügyelőséghez, miszerint időnként értesítést küldjön a népiskolai tanügy, kivált pedig a magyar oktatásban kitünő sikerrel működő néptanítókról, kik jutalomban fognak részesítettetni; egyttal a népiskola körül buzgósággal működő lelkesekről is kívánt be az egyesület időnként értesítést, hogy befolyásával az illető felsőbb helyen ki-
tüntetésüket s előléptetésüket jó hatálylyal ajánlatba hozhassa. Hát csak rajta tisztelt egyházi és világi tanferfiak! „A haza mindenek előtt!” legyen azonban jelszavatok, a midőn a népiskola prosperálásán fáradoztok, izzadtok!

Az orsz. tanítói nyugdíj törvény módosítása tárgyában fölratott intézett a pozsony megyei tanítótestület mult évi nagygyűléséből a nm. közoktatásügyi magy. kir. kormányhoz. A dolog érdekes lévén, mi is közöljük, ámbár őszintén megvallva, nem igen hisszük, legalább egyelőre nem, hogy a fölterjesztést most még siker fogja követni. Nagyon örvendénénk, ha esalatkoznánk! Nevezett tantestület ugyanis következőkre nézve kérvényezte a módosítást: 1. Számított 30 (nem 40) szolgálati év; 2. az özvegyek segélydíja a férj nyugdíjának 80%-jét képezze (nem 40%-jét). Az első ponttal következetesen talán inkább 60%-jét kellett volna kérelmezni, mert ha törvény szerint a 40%-re nézve alapul a 40 szolgálati év számított, úgy a 60%-nyi kétszeresnek a módosító javaslat szerinti 30 szolgálati év szükségképen és helyesebben felel meg. Mindenesetre örülnénk azonban, ha helyreigazító megjegyzésünk praetermittálhatnók s a kérelmezett 80% fogadtatnék el a tanító özvegyei részére.

3. Töröltetni kérelmezik a törvény azon passzusát, hogy oly özvegy ki szintén mint tanítónő vagy fizetést, vagy nyugdíjt élvez, segélypénzt nem kap az orsz. tanítói nyugdíjalapból 4. Töröltetni kérik a törvény azon passzusát is, hogy az özvegy egy gyermeke vagy több gyermekei létében az egyik után nem kap segélypénzt, kérik tehát, hogy minden gyermek után engedélyeztessék segélypénzt; kérik továbbá, 5. hogy az árvák segélypénze 20 dik évök betöltéséig számítottassék (nem mint eddig csak a 16 ikig) végre töröltetni kérik a törvény 25. §-át, hogy azon esetben, ha az árvák más valamely községi, egyházi vagy ösztöndíjalapból évenként legalább is annyi segélyt élveznek, mint a mennyit nekik az orsz. tanítói nyugdíjalap nyújtana, utóbbira nincsen igényük. — A fölrat mindenesetre nagyon fölkarolja a tanításág érdekeit. Mi kívánók a sikert, de egyelőre nem merjük hiáni. Ezen fölrat tudtunkkal ez ügyben a második, jó lenne mindenesetre, ha az ország valamennyi tanítóegylete, köre és testülete vagy legalább minél többen tennének ez értelemben fölterjesztéseket.

— E hó 14-én kerületbeli esperes urunk főt. Minár Mihály ur összehívta kerületbeli tanítóit, hogy azok kath. egyletbe álljanak — miután eddig feleketnélküli gyűléseket tartottak. A gyűlést megnyitván, érzelemteljes szavakban eszetelé mekkora vesztesség érte a kath. világot egyik buzgó oszlopa, Cziráky gróf elhunytá folytán. Egyttal sajnálatát fejezi ki, hogy már évek előtt nem voltunk kath. egyletben — s fejtegeti annak szükségét s hasznát, mily állást kell elfoglalnunk mai időben, midőn általános vallástalanság uralkodik — Szép beszéde kire sem

téveszté hatását s mindnyájan elhatároztuk, hogy nevezett egyetbe belépünk és egymást mint szellemileg, mint anyagilag támogatni fogjuk. A lélekemelő tanácskozás után gazdag lakoma következett az esperes ur vendégszerető házában, s így mult el, egy bennünket, szép emlékekkel feldiszipített örvendetes nap. Ginzery Nándor, tanító.

— **Intézeti engedély.** A közoktatásügyi magy. kir. minster a Pozsonyban fenállott iparmesteri képző intézet volt igazgatójának, Somogyi Mária urhölgynek, Pozsonyban női ipartanműhely föllállítására adott engedélyt, oly kikötéssel, hogy a még tanköteles leányokat csak a rendes iskolai órákon kívül veheti föl tanműhelyébe, miután egyelőre iskolai tantervet nem mutatott be sem iskolailag tanképes tanerőket be nem jelentett. Pedig egy ipartanműhelylyel összekötendő leányiskolára — tekintve, hogy az ismétlő tanköteles leányok törv. oktatása Pozsonyban másképp alig érvényesíthető, — nagyon szüksége lenne a közönségnek; ezért ajánlanók nevezett uri hölgynek, hogy intézetét ennek megfelelőleg egészítse ki, annál is inkább, mivel Pozsonyban sem a telekezeti, sem a községi hatóságok ilyen tanműhelyekkel összekötött s a törvény előtt fontos létjogosultsággal bíró iskolák föllállítására nem hajlandók; hisz polgári és felső iskoláink sem lennének Pozsonyban, ha magánosok nem karolták föl volna azokat, pedig virágoznak, annál inkább virágoznék egy rendes iskolával összekötött ipartanműhely.

— **Pozsonymegyéből** s így a pozsonymegyei nappiskolai tankerületből is — a megyék kikerekítéséről szóló törvényjavaslat értelmében, mely éppen most tárgyalatik, hét község hét nappiskolával Mosonmegyéhez fog esatoltatni; ezen községek az ugynevezett szigetközben vannak, az alsó csallóközi járásban, melyek administratiója a nagy Duna-ág és sok kis dunaágok által végtelenül meg volt nehezítve; a törvényjavaslat első pontja, mely a Mosonmegyébe bekebelezendő községek neveit sorolja föl, már azonnal el is lett fogadva; a községek következők: Darnó, Zséli, Kisbodek, Kiliti Püski, Lipót és Remete; mindannyian derék szorgalmas tanítókkal ellátott kath. iskolákkal bírók, sőt Darnón izr. iskola is van; a hédervári tanfelügyelő esperesi egyházkerület községei emigy egészen elesnek Pozsonymegyéből. Noha tehát az igen szeretetreméltó ft. Bohuniczky András győr-révfalusi tanfelügyelő-esperesplebános urtól s az ottani érdemes tanítók-koszorujától el kell bucsuznunk, mégis reméljük és kérjük, hogy bennünket nagyrabecsült jó indulataiban tartsanak meg és „Népnevelőnk“ barátjai maradjanak meg, mely lap szívesen fog érdeklődni mindenkor viszonyaik iránt!

Irodalom és művészet.

— Megjelent a Magyar általános levelező XI füzet. Szerkeszti Knorr Alajos. Kiadja ifj. Nagel

Ottó Bpsten, a nemzeti színház bérházában. — E füzetben a szerző folytatja a vers elemeiről az előbbi füzetben megkezdett ismertetését; ezek között minden egyes versnemnél a legjelesebb költőkől példákat is közöl. Ezen érdekes füzet ára 30 kr. Ugyanezen kiadónál megjelent Önügyvéd c. gyakorlati mű egyes füzetekben és egész kötetben is megrendelhető.

— **Népdalaink legnagyobb gyűjteményéből**, a „Magyar Dal-Album“-ból ez évfolyamán jelenik meg az V. kötet, a 801—1000 számú dallamokkal, és pedig 10 havi füzetben, füzetenkint 20. tehát 10 füzetben összesen 200 dallammal zongorára alkalmazva. A most megjelent februárius füzet tartalma következő: 1. Azt gondoltad galambom. 2. Azt gondoltad, hogy szeretlek. 3. Azt gondoltam, nem visznek . . . 4. Azt mondja a nagykőrösi lány. 5. Azt mondja kend . . . 6. Azt mondják, hogy a szerelem. 7. Azt mondtam a multkor. 8. Azt szokták szememre vetni . . . 9. Ájul szívem fájdalmában. 10. Áld meg Isten, áld meg. 11. Áldom azt a pillantást. 12. Állj meg rózsám . . . 13. Által jöttem a Tiszán. 14. Bajusz kell a magyarnak. 15. Barna kis lány. 16. Bánom is én, hogy elhagytál. 17. Báró Jenő elgondolta magában. 18. Be szomorú az én kedves galambom. 19. Bunda, bunda, debreceni kis bunda. 20. Buzaföldön dülöfölen (Serlytől). — Az ötödik évfolyam előfizetési ára bérmentes széküldéssel: 10 füzetre 1 frt 80 kr., 5 füzetre 90 kr., egy-egy füzet ára 25 kr. — Előfizetések postautalványon a „Magyar Dal-Album“ kiadóhivatalához Győrbe intézendők.

— **Stampfel Károly kir. udv. és akad. könyvkereskedésében** Pozsonyban megjelent és u. o. kapható Magyar Helikon 25., 26. és 31. füzete. Ára egynek-egynek csak 20 kr. A 25. f. Eszterházy Miklós nádor életrajza, a 26. f. Wesselényi Ferenc nádor életrajza, mindkettőt Dr. Márki Sándor írta. A 31. f. Czuczor Gergely irodalomtörténeti tanulmányt írta Köhalmi Klimstein József. Ezen 3 f., valamint az előbb megjelenteket is mindenkinek, a tanulóifjúságnak különösen ajánljuk.

— A „Paedagogiai Encyclopediának“ III. füzete megjelent az „Athenaeum“ r. társulat kiadásában. Tartalma: Boross Mihály — Egyetem. A csinos és a néptanítónak nélkülözhetetlen mű 20 füzetben jelenik meg, egy-egy három ives füzetnek az ára csak 30 kr.

— A „Hazádnak rendületlenül“ lánglelkű írója, Vörösmarty Mihály összes művei, még azok is, melyek eddig nem voltak kiadva, a jó hírnévnek örvendő cég Méhner Vilmos (Bpest, IV. papnövelde utca 8. sz.) kiadásában fognak megjelenni f. é. május havától kezdve 8 kötetben, minden 2 hónapban egy kötet. A 8 vaskos kötetnek ára füzve 20 frt, pompás díszkötésben, aranymetszéssel 30 frt. Melegen ajánljuk ezen nemzeti ügyet mindazoknak, kik a „Nyelvében él a nemzet“ jelszó igazságát elismerik.